

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Klimaat en Groene Groei
Mevrouw drs. S. van Veldhoven-van der Meer
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 45

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum 20 oktober 2026

betreft Vragen over toekomst beleid klimaat en energie

ons kenmerk 182793

Geachte mevrouw Van Veldhoven-van der Meer,

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief, mede namens de staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei van 15 september 2026 ter aanbieding van het pakket stukken op Prinsjesdag over toekomst beleid klimaat en energie en daaraan toegevoegde stukken.¹ De leden van de fracties van **BBB**, **D66**, **SP** en **Fractie-Visseren-Hamakers** hebben naar aanleiding daarvan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van BBB

Haalbaar en betaalbaar: het 2030-doel

Volgens de Klimaat- en Energieverkenning 2026 (hierna: KEV 2026) is de kans dat het streefdoel van 55% in 2030 wordt gehaald kleiner dan 5%.² Het Pbl schrijft bovendien dat maatregelen om het doel alsnog te halen "economisch en maatschappelijk pijn" zullen doen.³ De Raad van State dringt er toch op aan nog dit jaar aanvullende maatregelen te nemen.⁴ De leden van de BBB-fractie zijn van mening dat afspraken moeten worden herzien wanneer ambities onrealistisch blijken. Bent u bereid om eerlijk te erkennen dat het streefdoel voor 2030 niet haalbaar is, en dit doel te herijken in plaats van in het voorjaar van 2027 nog ingrijpende maatregelen te nemen? Als u toch aanvullende maatregelen overweegt: welke zijn dat, en wat zijn de verwachte lasteneffecten voor huishoudens, het mkb en de agrarische sector?

Klimaatzaak Bonaire en de wijziging van de Klimaatwet

U bereidt ter uitvoering van het vonnis van 28 januari 2026 een wijziging van de Klimaatwet voor. Die moet bindende reductiedoelen voor de gehele economie bevatten, inclusief de internationale lucht- en zeevaart, en uiterlijk 28 juli 2027 gereed zijn.⁵ Tegelijkertijd loopt het hoger beroep, waarin de regering juist bezwaar maakt tegen het meenemen van de lucht- en zeevaart. Hoe voorkomt u dat met deze wetswijziging onomkeerbare feiten worden geschapen voordat het gerechtshof heeft geoordeeld? Wat is de stand van het schorsingsverzoek? Kunt u toezeggen dat de wettelijke doelen

¹ Kamerstukken I 2026/27, 32.813, BY.

² Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 9.

³ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 10, 45.

⁴ Ministerie van EZK, Klimaat- en Energienota 2026, p. 148.

⁵ Kamerstukken I 2026/27, 32.813, BY, 7-8.

datum 20 oktober 2026

ons kenmerk 182793

blad 2

niet verder gaan dan wat uit Europese verplichtingen volgt, in lijn met het uitgangspunt 'geen nationale koppen op Europees beleid'?⁶ Hoe beoordeelt u de verhouding tussen wetgever en rechter wanneer de inhoud van klimaatdoelen in feite door de rechter wordt bepaald?

Kernenergie en de middelen in het Klimaat- en energiefonds

De leden van de BBB-fractie willen kernenergie versnellen. Van de 13,2 miljard euro die na het Meerjarenprogramma 2027 nog over in het fonds is, is vrijwel alles bestemd voor kernenergie. Het fonds is al meerdere keren aangesproken om generale problematiek te dekken. Kunt u garanderen dat de kernenergiemiddelen niet worden afgeroomd voor andere doelen? Het Pbl merkt op dat de reservering mogelijk volstaat voor twee kerncentrales, maar niet voor vier.⁷ Hoe ziet u de financiering van het richtpunt van 7 GW in 2050? Licht het locatiebesluit (Eemshaven of Terneuzen) nog op schema voor eind 2026, en hoe worden de voorwaarden van de regio meegewogen, zoals veiligheid, lokaal profijt en transparante besluitvorming? Welke rol krijgen SMR's voor betaalbare energie voor de industrie? Tot slot vragen deze leden hoe de toezegging T04232 over een integrale verantwoording van de fondsmiddelen concreet wordt ingevuld in het jaarverslag 2026.⁸

Industrie, concurrentiepositie en weglek

Uit de KEV blijkt dat in het basispad ongeveer 40% van de emissiedaling in de industrie richting 2040 voortkomt uit lagere productie, en niet uit verduurzaming. Van 2021 tot en met 2025 daalde de uitstoot van de industrie met 8,7 Mton; Pbl noemt het zelf zorgelijk dat een groot deel daarvan het gevolg is van afschaling.⁹ De leden van de BBB-fractie vinden dat strategische autonomie begint met een sterke eigen industrie: wie rood staat, kan niet groen doen. Hoe weegt u het verlies aan productie en werkgelegenheid mee? Hoeveel van de vermindering leidt tot hogere uitstoot elders (weglek)? Wanneer wordt de afschaffing van de nationale CO₂-heffing industrie wettelijk geregeld? Waarom kiest u ervoor de envelop voor lagere elektriciteitskosten pas per 2028 in te zetten, terwijl bedrijven nu al de gevolgen van hoge energieprijzen en netcongestie ondervinden?

Ruimte, landbouwgrond en wind op zee

Het Nationaal Plan Energiesysteem gaat voor 2040 uit van 75 tot 95 GW zon-PV, 12 tot 14 GW wind op land en 30 GW wind op zee, met een doorkijk naar 40 GW.¹⁰ In het Programma Noordzee is daarvoor 21 GW extra ruimte aangewezen.¹¹ De leden van de BBB-fractie willen geen nieuwe windparken op zee zolang er geen volledig onafhankelijk onderzoek is gedaan naar de gevolgen voor zeeleven, bodem, vogels en visserij. Is dat cumulatieve onderzoek uitgevoerd? Zo nee, bent u bereid dit te laten doen voordat nieuwe gebieden worden vergund? Hoeveel landbouwgrond is naar verwachting nodig voor het beoogde zon- en windvermogen op land? Bent u bereid de zonneladder wettelijk te verankeren en landelijke afstandsnormen voor windturbines vast te stellen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Kabinetsaankpak Klimaatbeleid. De leden constateren dat het kabinet op verschillende terreinen belangrijke stappen zet, onder meer bij het versnellen van de aanpak van netcongestie, de uitrol van hernieuwbare energie, de elektrificatie van de industrie en de verduurzaming van woningen. De leden waarderen de brede aanpak waarbij klimaatbeleid wordt verbonden aan energiezekerheid, betaalbaarheid en het verduurzamen van de economie.

⁶ Regeerakkoord 2026-2030, p. 30.

⁷ Ministerie van EZK, Meerjarenprogramma Klimaat- en energiefonds 2027, p. 11.

⁸ Toezegging [T04232](#).

⁹ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 39.

¹⁰ Ministerie van EZK, Nationaal Plan Energiesysteem Actualisatie 2026, p. 66.

¹¹ [Programma Noordzee 2022-2027](#).

datum 20 oktober 2026

ons kenmerk 182793

blad 3

Tegelijkertijd constateren deze leden dat de klimaatopgave omvangrijk blijft. U geeft aan vast te houden aan de klimaatdoelen uit de Klimaatwet en de al afgesproken maatregelen onverminderd uit te voeren, terwijl waar mogelijk versnelling wordt aangebracht.¹² Vanuit deze inzet hebben de leden de volgende vragen.

Allereerst richt u zich op het behalen van de doelen voor 2030 en op de verdere transitie richting 2040 en 2050. Daarbij wordt aangegeven dat het behalen van de doelstelling voor 2030 lastig wordt, maar dat u de afgesproken maatregelen blijft uitvoeren en waar mogelijk doorbraken wil versnellen.¹³ Welke tussentijdse ijkmomenten worden gehanteerd om te beoordelen of Nederland op koers ligt? En wanneer uit de monitoring blijkt dat aanvullende inzet nodig is, op welke wijze kan dan tijdig worden bijgestuurd? Kunt u uiteenzetten welke concrete handelingsopties beschikbaar zijn als uit de Klimaat- en Energieverkenning blijkt dat de wettelijke klimaatdoelen buiten bereik raken? Bent u bereid vooraf inzichtelijk te maken welke aanvullende maatregelen in dat geval ingezet kunnen worden?

De leden van de D66-fractie onderschrijven het belang van maatschappelijke betrokkenheid bij de energietransitie. Op welke wijze betreft u burgers, energiecoöperaties en andere lokale initiatieven bij de uitvoering van het klimaatbeleid? Kunt u aangeven welke belemmeringen voor maatschappelijke energie-initiatieven de komende jaren worden weggenomen?

Daarnaast wijzen deze leden op het bestaande nationale Burgerberaad Klimaat. Welke lessen en aanbevelingen uit dit burgerberaad worden betrokken bij de verdere uitwerking van het klimaatbeleid? Bent u voornemens ook na afronding van het huidige burgerberaad structurele vormen van burgerparticipatie in te zetten bij de verdere vormgeving en uitvoering van het klimaatbeleid? Zo ja, hoe wordt deze betrokkenheid vormgegeven en verankerd?

Bovendien constateren de leden van de D66-fractie dat u aanzienlijke maar essentiële middelen beschikbaar stelt voor de energietransitie en verduurzaming, onder meer voor hernieuwbare energie, de verduurzaming van de industrie en de ontwikkeling van een toekomstbestendig energiesysteem. Op welke wijze wordt gevolgd in welke mate de ingezette middelen daadwerkelijk bijdragen aan het versnellen van de transitie?

Verder lezen deze leden dat u voor aanvullende stappen richting 2040 onder meer de Europese voorstellen afwacht en tegelijkertijd de routes naar klimaatneutraliteit in 2050 verder uitwerkt.¹⁴ De leden vragen u welke maatregelen en wetgeving zij op korte termijn van belang acht om deze transitie verder vorm te geven. Hoe wordt ervoor gezorgd dat eventuele aanvullende maatregelen tijdig kunnen worden voorbereid, zodat indien nodig in het voorjaar van 2027 daadwerkelijk kan worden bijgestuurd?

De leden van de D66-fractie constateren daarnaast dat u netcongestie benoemt als een belangrijke randvoorwaarde voor de verduurzaming van huishoudens, bedrijven en de verdere elektrificatie van de economie. Op welke wijze wordt gemonitord of de uitbreiding en het slimmer benutten van het elektriciteitsnet voldoende snel verloopt om de klimaat- en energiedoelen niet te vertragen? Welke concrete voortgang verwacht het kabinet de komende jaren bij het oplossen van netcongestie? Welke keuzes maakt het kabinet wanneer schaarse netcapaciteit moet worden verdeeld tussen verschillende maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, industrie, mobiliteit en maatschappelijke voorzieningen? Op basis van welke criteria vindt deze prioritering plaats?

¹² Kamerstukken I 2026/27, 32.813, BY.

¹³ Kamerstukken I 2026/27, 32.813, BY.

¹⁴ Ministerie van EZK, Klimaat- en Energienota 2026, p. 88.

datum 20 oktober 2026

ons kenmerk 182793

blad 4

De leden lezen dat u benadrukt dat iedereen mee moet kunnen komen in de energietransitie en dat daarbij aandacht is voor betaalbaarheid. Tegelijkertijd constateert u dat een deel van de huishoudens nog niet in staat is om zelfstandig verduurzamingsstappen te zetten en dat in 2025 6% van de huishoudens in energiearmoede leefde.¹⁵ Kunt u inzicht geven in welke groepen huishoudens momenteel het minst profiteren van bestaande verduurzamingsinstrumenten? Welke concrete stappen zet u om ervoor te zorgen dat juist deze huishoudens tijdig kunnen profiteren van de voordelen van de energietransitie? En hoe wordt gemonitord of het beleid de energiearmoede daadwerkelijk verder terugdringt?

Ten slotte vragen de leden aandacht voor het voornemen om de nationale CO₂-heffing voor de industrie af te schaffen. In het regeerakkoord wordt aangegeven dat u streeft naar een gelijk spelveld binnen Europa en dat het de heffing zo snel mogelijk wil afschaffen. Tegelijkertijd komt deze maatregel niet expliciet terug in de Kabinetsaanpak Klimaatbeleid.¹⁶ Wanneer kan de Kamer de daarvoor benodigde wet- en regelgeving verwachten? En op welke wijze wordt daarbij geborgd dat de klimaatopgave voor de industrie op koers blijft?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief en bijhorende stukken. Zij maken zich ernstige zorgen over de huidige klimaatcrisis, die de komende jaren verder toe zal nemen. Naar aanleiding van de brief en bijhorende stukken hebben deze leden nog een aantal vragen.

Uit de KEV blijkt dat het zeer onwaarschijnlijk is dat het streefdoel uit het Parijsakkoord om de opwarming te beperken tot 1,5 graden Celsius, en dat Nederland haar doelen voor uitstootreductie voor 2030, 2040 en 2050 waarschijnlijk niet zal halen. Zeker het doel om in 2030 uitstoot met 55% te verminderen zal zeer waarschijnlijk niet gehaald worden.¹⁷ Het Pbl schrijft 'Indien wordt ingezet op het alsnog halen van het doel voor 2030, zullen de maatregelen – zoals ook in de KEV 2025 geconstateerd – ingrijpend zijn en waarschijnlijk economisch en maatschappelijk pijn doen. Dit was niet onvermijdelijk, maar in belangrijke mate het gevolg van politieke keuzes in de afgelopen jaren.'¹⁸ Kunt u hierop reflecteren? Hoe kijkt u naar deze conclusies van het Pbl? Wat gaat u doen om de Nederlandse uitstootdoelen alsnog te halen?

De leden van de SP-fractie merken op dat klimaatverandering nu al grote effecten heeft op de Nederlandse economie en samenleving. Zo berekende kredietverzekeraar Allianz Trade dat de hittegolven en droogte deze zomer de Nederlandse economie 9,2 miljard euro hebben gekost, onder andere door productiviteitsverlies bij werknemers en belemmeringen bij de binnenvaart en landbouw door droogte.¹⁹ Ook KNMI-directeur Maarten van Aalst geeft aan dat klimaatverandering nu al het hele functioneren van de economie raakt, en dat de Nederlandse overheid nu stappen moet zetten voor klimaatadaptatie.²⁰ Wat vindt u van deze uitspraken? Welke klimaatadaptatieve maatregelen wil u nemen om werknemers en de economie nu te beschermen van de gevolgen van klimaatverandering? Hoe verhouden de kosten van economische schade van klimaatbeleid zich tot de kosten van het tijdig invoeren van klimaatbeleid?

¹⁵ Kamerstukken I 2026/27, 32.813, BY, p. 2.

¹⁶ Regeerakkoord 2026-2030, p. 27.

¹⁷ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 9.

¹⁸ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 10.

¹⁹ Economie kreeg klap door de hitte: 'Andere landen zijn beter voorbereid'. NOS, 28 september 2026.

<https://nos.nl/artikel/2632886-economie-kreeg-klap-door-de-hitte-andere-landen-zijn-beter-voorbereid>

²⁰ KNMI-directeur Maarten van Aalst: 'Klimaatverandering raakt nu al de hele economie'. MT/Sprout, 28 september 2026. <https://mtsprout.nl/impact/knmi-directeur-maarten-van-aalst-klimaatverandering-raakt-nu-al-de-hele-economie>

datum 20 oktober 2026

ons kenmerk 182793

blad 5

Vragen en opmerkingen van het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers

Nationaal klimaatdoel

Volgens de KEV is het heel erg onwaarschijnlijk dat het nationale klimaatdoel voor 2030 gehaald wordt, een reductie van 55% ten opzichte van 1990 valt zelfs helemaal buiten de geraamde bandbreedte van 45-53%. Ook voor de doelen voor 2040 en 2050 ligt Nederland nog ver uit koers.²¹ De Raad van State adviseert daarom om te verduidelijken welke versnellingsmaatregelen het kabinet voor ogen heeft.²²

Wat is volgens u de oorzaak dat het klimaatdoel voor 2030 niet gehaald lijkt te worden met het huidige beleid?

Welke versnellingsmaatregelen bent u bereid te nemen om ervoor te zorgen dat het nationale klimaatdoel voor 2030 wordt behaald?

Wanneer worden deze maatregelen genomen?

Kunt u bij versnellingsmaatregelen ook aangeven wat hiervan de kosten en baten zijn?

Hoe worden versnellingsmaatregelen verdeeld over de verschillende sectoren die in de KEV benoemd worden?

Hoe gaat u waarborgen dat het klimaatdoel ook daadwerkelijk gehaald gaat worden? En welke mate van zekerheid vindt de minister hierin voldoende?

Waarom is het streefdoel CO₂-vrije elektriciteitssector in 2035 losgelaten?

Met welk doel of jaartal is dit doel vervangen?

Landbouw

In figuur 3 op pagina 15 van de KEV is te zien dat de uitstoot in de landbouwsector percentueel veel minder is gedaald dan in andere sectoren zoals de energiesector of de industrie. Uit de cijfers van het KEV blijkt dat deze trend zich naar verwachting voortzet, ook als rekening gehouden wordt met het op 26 juni 2026 gepubliceerde maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof.²³ Daarbovenop stelt de KEV dat de laatste 20 jaar de uitstoot in de veehouderij nagenoeg constant gebleven is en dat er nauwelijks klimaatbeleid voor de veehouderij is.²⁴

Hoe reflecteert u op de constatering dat er nauwelijks specifiek klimaatbeleid gevoerd wordt voor de veehouderij?

Ziet u het ontbreken van specifiek klimaatbeleid als een oorzaak dat de uitstoot in de veehouderij minder snel daalt dan in andere sectoren?

In het coalitieakkoord staat "We versnellen de landbouwtransitie zodat ook die de sector evenredig bijdraagt aan het halen van de klimaatdoelen."²⁵ Met welke maatregelen gaat u deze transitie versnellen en de uitstoot van de landbouw beperken?

²¹ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 9.

²² Raad van State, 9 september 2026, te raadplegen op: [Eerste Kamer der Staten-Generaal](#).

²³ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 15.

²⁴ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 19.

²⁵ Regeerakkoord 2026-2030, p. 26.

datum 20 oktober 2026

ons kenmerk 182793

blad 6

Is de reductie van 4 megaton CO₂eq uit het maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof volgens de minister voldoende om de landbouw uitstoot evenredig met andere sectoren te laten dalen? Zo nee, welke aanvullende maatregelen zijn volgens u nodig?

Welke maatregelen neemt u in de veehouderij op de integrale doelen klimaatbeleid, stikstofbeleid, en dierwaardigheid?

Lucht- en scheepvaart

Volgens het KEV daalt de uitstoot door internationale lucht- en scheepvaart minder hard dan door binnenlandse mobiliteit.²⁶

Welke maatregelen heeft u achter de hand om de daling van uitstoot in lucht- en scheepvaart te versnellen, wanneer het bijmengen van hernieuwbare brandstoffen (die volgens onze fractie vrij zouden moeten zijn van dierlijke producten) niet snel genoeg gaat?

Hoe kijkt u naar de verlaging van de vliegbelasting zoals voorgesteld in het Belastingplan 2027?

Klimaatrechtvaardigheid

De gevolgen van klimaatverandering treffen armere inwoners harder dan rijkere inwoners. Ook zijn er grote verschillen in de mate waarin verschillende mensen bijdragen aan klimaatverandering. Het is daarom belangrijk om bij klimaatbeleid rekening te houden met klimaatrechtvaardigheid, waarin dit fractielid verstaat dat de vervuiler betaalt en dat bij de verdeling van lasten rekening wordt gehouden met verschillen in inkomen en vermogen.

Op welke wijze en in welke mate is er in het opstellen van het pakket stukken over klimaat en energie rekening gehouden met klimaatrechtvaardigheid?

Welke onderdelen van het beleid kunnen volgens u nog verbeterd worden om het klimaatbeleid rechtvaardiger te maken? Welke stappen onderneemt u om deze verbeteringen te realiseren?

Bent u het met dit fractielid eens dat klimaatbeleid rechtvaardiger wordt wanneer er onderscheid gemaakt wordt tussen uitstoot voor luxe- en uitstoot voor basisbehoeften?

Wordt met het huidige pakket klimaatbeleid de uitstoot van bijvoorbeeld privévliegtuigen en jachtschepen sneller teruggebracht dan de uitstoot van bijvoorbeeld scholen, ziekenhuizen en voedselvoorziening?

Een gelijkkluidende brief wordt gestuurd naar de staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei.

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken.

Hoogachtend,

S.M. Kluit

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei

²⁶ Pbl, Klimaat- en Energieverkenning 2026, p. 19.